

Υπόθεση T-176/01

Ferriere Nord SpA

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

«Κρατικές ενισχύσεις — Κοινοτικά πλαίσια των κρατικών ενισχύσεων για την προστασία του περιβάλλοντος — Επιχείρηση βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα — Προϊόντα υπαγόμενα στη Συνθήκη ΕΚ — Εγκριθέν καθεστώς ενισχύσεως — Νέα ενίσχυση — Κίνηση επίσημης διαδικασίας — Προθεσμίες — Δικαιώματα άμυνας — Δικαιολογημένη εμπιστοσύνη — Αιτιολογία — Διαχρονική δυνατότητα εφαρμογής των κοινοτικών πλαισίων — Περιβαλλοντικός σκοπός της επενδύσεως»

Απόφαση του Πρωτοδικείου (τέταρτο πενταμελές τμήμα) της 18ης Νοεμβρίου
2004 . . . . . II - 3937

Περίληψη της αποφάσεως

1. *Ενισχύσεις χορηγούμενες από τα κράτη — Γενικό καθεστώς ενισχύσεων εγκεκριμένο από την Επιτροπή — Ατομική ενίσχυση εμφανιζόμενη ως εμπίπτουσα στο πλαίσιο της εγκρίσεως — Εξέταση από την Επιτροπή — Εκτίμηση κατά προτεραιότητα από πλευράς της εγκριτικής αποφάσεως και επικουρικώς από πλευράς της Συνθήκης — Ενίσχυση αποτελούσα αυστηρή και προβλέψιμη εφαρμογή των καθοριζομένων στην εγκριτική απόφαση προϋποθέσεων — Ενίσχυση εμπίπτουσα στο καθεστώς των υφισταμένων ενισχύσεων*
(Άρθρα 87 ΕΚ και 88 ΕΚ)

2. *ΕΚΑΧ — Ενισχύσεις στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα — Σχέδια ενισχύσεων — Εξέταση εκ μέρους της Επιτροπής — Καθορισμός από το άρθρο 6, παράγραφος 6, της γενικής απόφασης 2496/96 προθεσμίας για την κίνηση τυπικής διαδικασίας εξετάσεως — Περιεχόμενο (Γενική απόφαση 2496/96, άρθρο 6 § 6)*
3. *Ενισχύσεις χορηγούμενες από τα κράτη — Διοικητική διαδικασία — Δικαίωμα των ενδιαφερομένων να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους — Τροποποίηση ισχύοντος κοινοτικού πλαισίου κατά τη διάρκεια της διαδικασίας — Υποχρέωση της Επιτροπής σε περίπτωση εφαρμογής νέων αρχών (Άρθρο 88 § 2, ΕΚ)*
4. *Ενισχύσεις χορηγούμενες από τα κράτη — Προγράμματα ενισχύσεων — Εξέταση εκ μέρους της Επιτροπής — Τήρηση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης — Υποχρέωση της Επιτροπής να σεβαστεί, όσον αφορά την τελική απόφασή της, το πλαίσιο που έχει χαραχτεί από τις ενδείξεις που περιέχονται στην απόφασή της περί κινήσεως της διαδικασίας εξετάσεως*
5. *Ενισχύσεις χορηγούμενες από τα κράτη — Διοικητική διαδικασία — Συμβατότητα της ενισχύσεως με την κοινή αγορά — Το βάρος αποδείξεως φέρουν ο παρέχων την ενίσχυση και ο δυνητικώς επωφελούμενος αυτής (Άρθρο 88 § 2 ΕΚ)*
6. *Ενισχύσεις χορηγούμενες από τα κράτη — Διοικητική διαδικασία — Σχέδιο ενισχύσεως υπέρ επενδύσεως επιχειρήσεως σιδήρου και χάλυβα κατασκευάζουσας προϊόντα εμπύπτονα στην Συνθήκη ΕΚΑΧ καθώς και άλλα μη εμπύπτονα στη Συνθήκη αυτή — Σχέδιο έχον αποτέλεσμα το αντικείμενο δύο διαδοχικών γνωστοποιήσεων της μιας βάσει της Συνθήκης ΕΚΑΧ και της άλλης βάσει της Συνθήκης ΕΚ — Αναζήτηση από την Επιτροπή της νομικής βάσεως που πρόκειται να στηρίξει την απόφασή της — Επιτρέπεται ενόψει της αρχής της εύρυθμης διοικήσεως*
7. *Ενισχύσεις χορηγούμενες από τα κράτη — Απαγόρευση — Παρεκκλίσεις — Προστασία του περιβάλλοντος — Εξουσία εκτιμήσεως της Επιτροπής — Δυνατότητα θεσπίσεως πλαισίων — Δεσμευτικό αποτέλεσμα — Δικαστικός έλεγχος (Άρθρα 6 ΕΚ και 87 ΕΚ)*
8. *Ενισχύσεις χορηγούμενες από τα κράτη — Προγράμματα ενισχύσεων — Εξέταση από την Επιτροπή — Νέο κοινοτικό πλαίσιο — Άμεση εφαρμογή — Εφαρμογή επί των σχεδίων ενισχύσεων που ανακοινώνονται πριν από τη δημοσίευσή ή ακόμη την εξέταση*

9. *Ενισχύσεις χορηγούμενες από τα κράτη — Απαγόρευση — Παρεκκλίσεις — Προστασία του περιβάλλοντος — Κοινωνικά πλαίσια — Επιλεξιμότητα μιας επενδύσεως για μέτρο ενισχύσεως για την προστασία του περιβάλλοντος — Κριτήριο — Σκοπός — Περιβαλλοντική αποτελεσματικότητα*

1. Η Επιτροπή, όταν βρίσκεται ενώπιον ατομικής ενισχύσεως ως προς την οποία υποστηρίζεται ότι χορηγήθηκε κατ' εφαρμογήν ήδη εγκεκριμένου καθεστώτος, δεν μπορεί, ευθύς εξ αρχής, να την εξετάσει σε σχέση με τη Συνθήκη. Πριν από την κίνηση οποιασδήποτε διαδικασίας, το εν λόγω κοινοτικό όργανο οφείλει να ελέγξει αν η ενίσχυση καλύπτεται από το γενικό καθεστώς και πληροί τους όρους που έχουν καθοριστεί με την εγκριτική αυτού απόφαση. Αν δεν ενεργούσε έτσι, η Επιτροπή θα μπορούσε, κατά την εξέταση κάθε ατομικής ενισχύσεως, να αναθεωρεί την εγκριτική του καθεστώτος ενισχύσεων απόφασή της, η οποία ήδη προϋπέθετε εξέταση από πλευράς του άρθρου 87 ΕΚ, διακυβεύοντας έτσι τις αρχές της ασφάλειας του δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Επομένως, μια ενίσχυση, η οποία αποτελεί αυστηρή και προβλέψιμη εφαρμογή των τεθεισών με την εγκριτική του γενικού καθεστώτος απόφαση προϋποθέσεων, θεωρείται ως υφιστάμενη ενίσχυση, που δεν υπάρχει λόγος να γνωστοποιηθεί στην Επιτροπή ούτε να εξετασθεί από πλευράς του άρθρου 87 ΕΚ.

(βλ. σκέψη 51)

θέσπιση κοινοτικών κανόνων για τις ενισχύσεις προς τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, προβλέπει προθεσμία δύο μηνών πέραν της οποίας, ελλείψει κινήσεως επίσημης διαδικασίας, τα σχεδιασθέντα μέτρα ενισχύσεων μπορούν να τεθούν σε εφαρμογή, υπό την προϋπόθεση ότι το κράτος μέλος έχει προηγουμένως ενημερώσει σχετικά την Επιτροπή. Η διάταξη αυτή δεν τάσσει στην Επιτροπή, υπό την απειλή ακυρότητας, προθεσμία, πλην όμως, σύμφωνα με την αρχή της χρηστής διοικήσεως, την καλεί να ενεργήσει με επιμέλεια και επιτρέπει στο οικείο κράτος μέλος να θέσει σε εφαρμογή τα μέτρα ενισχύσεως μετά την παρέλευση προθεσμίας δύο μηνών, υπό την επιφύλαξη ότι αυτό έχει προηγουμένως ενημερώσει σχετικά την Επιτροπή.

(βλ. σκέψη 62)

2. Το άρθρο 6, παράγραφος 6, της γενικής αποφάσεως 2496/96, σχετικά με τη

3. Μολονότι, για την εκτίμηση της συμβατότητας μιας κρατικής ενισχύσεως με την κοινή αγορά, η Επιτροπή εφαρμόζει κοινοτικό πλαίσιο το οποίο έχει αντι-

καταστήσει αυτό που ίσχυε κατά το χρονικό σημείο κατά το οποίο οι ενδιαφερόμενοι, σύμφωνα με το νόημα του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, υπέβαλαν τις παρατηρήσεις, σ' αυτήν εναπόκειται, εφόσον σκοπεύει να στηρίξει την απόφασή της επί νέων αρχών, να ζητήσει από τους τελευταίους τις σχετικές παρατηρήσεις τους, άλλως θα προσέβαλλε τα διαδικαστικά δικαιώματά τους.

(βλ. σκέψεις 93-94)

(βλ. σκέψη 75)

4. Η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης συνεπάγεται ότι η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη, κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας εξετάσεως μιας κρατικής ενισχύσεως, τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη που δημιουργήσαν οι περιεχόμενες στην απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας εξετάσεως ενδείξεις και ότι, στη συνέχεια, δεν στηρίζει την τελική απόφαση στην ανυπαρξία στοιχείων που τα ενδιαφερόμενα μέρη δεν είχαν κρίνει, ενόψει των ενδείξεων αυτών, ότι έπρεπε να της προσκομίσουν.

(βλ. σκέψη 88)

5. Μολονότι η Επιτροπή, όταν αποφασίζει να κινήσει την επίσημη διαδικασία, υποχρεούται να διατυπώσει με σαφήνεια τις αμφιβολίες της σχετικά με το συμβατό μιας ενισχύσεως ώστε να καταστεί δυνατό στο κράτος μέλος και στους ενδιαφερόμενους να παράσχουν τις καλύτερες δυνατόν απαντήσεις, στο κράτος μέλος και στον δυνητικώς ωφελούμενο εναπόκειται να προβάλουν τα

επιχειρήματά τους προκειμένου να αποδειχθεί ότι το σχέδιο ενισχύσεως επιπτε στις προβλεπόμενες κατ' εφαρμογήν της Συνθήκης εξαιρέσεις, δεδομένου ότι αντικείμενο της επίσημης διαδικασίας είναι ακριβώς να διαφωτιστεί η Επιτροπή επί του συνόλου των δεδομένων της υποθέσεως.

6. Σε περίπτωση ενισχύσεως προς όφελος επιχειρήσεως της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα η οποία κατασκευάζει τόσο προϊόντα υπαγόμενα στη Συνθήκη ΕΚΑΧ όσο και προϊόντα μη υπαγόμενα στη Συνθήκη αυτή και δεν τηρεί χωριστά, για κάθε μια από τις δυο δραστηριότητες, λογιστικά στοιχεία, δεν μπορούν να προσαφθούν στην Επιτροπή διαδικαστικά πταίσματα τα οποία να συνιστούν παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως, για τον λόγο ότι το οικείο κοινοτικό Όργανο αναζήτησε τη νομική βάση της οποίας επρόκειτο να στηρίξει την απόφασή του, και τούτο εφόσον η σύνδεση της επενδύσεως που επρόκειτο να τύχει της ενισχύσεως προς τη Συνθήκη ΕΚΑΧ ή προς τη Συνθήκη ΕΚ δεν ήταν, εκ πρώτης όψεως, βέβαιη, εφόσον αυτή έλαβε δύο γνωστοποιήσεις για το ίδιο σχέδιο, κάθε μια βάσει της μιας από τις Συνθήκες, και εφόσον, εν πάση περιπτώσει, σ' αυτήν εναπόκειται να ελέγξει αν υφίστατο κίνδυνος να τύχουν ενισχύσεως δραστηριότητες άλλες εκτός αυτών για τις οποίες θα χορηγούνταν η ενίσχυση.

(βλ. σκέψεις 99-101)

7. Το συμβατό με την κοινή αγορά σχέδιο ενισχύσεως σκοπούντος στην προστασία του περιβάλλοντος εκτιμάται σύμφωνα με τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 6 ΕΚ και 87 ΕΚ και βάσει των κοινοτικών πλαισίων που η Επιτροπή θέσπισε προηγουμένως για τον σκοπό μιας τέτοιας εξετάσεως. Πράγματι, η Επιτροπή δεσμεύεται από τα πλαίσια ή τις ανακοινώσεις που εκδίδει σχετικά με τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων, στο μέτρο που αυτά δεν έρχονται σε αντίθεση με τους κανόνες της Συνθήκης ή γίνονται δεκτά από τα κράτη μέλη. Κατά συνέπεια, δικαιούνται οι ενδιαφερόμενοι να τα επικαλούνται και ο δικαστής ελέγχει αν η Επιτροπή, λαμβάνοντας την αμφισβητούμενη απόφαση, τήρησε τους κανόνες που η ίδια έχει επιβάλει στον εαυτό της.

(βλ. σκέψη 134)

8. Εφόσον από ένα νέο κοινοτικό πλαίσιο κρατικών ενισχύσεων προκύπτει ότι το εν λόγω πλαίσιο αρχίζει να ισχύει την ημερομηνία της δημοσίευσής του και ότι η Επιτροπή οφείλει να εφαρμόζει εν προκειμένω τις διατάξεις του σε όλα τα γνωστοποιούμενα σχέδια ενισχύσεως, έστω και πριν από αυτή τη δημοσίευση, το εν λόγω κοινοτικό Όργανο υποχρεούται να το εφαρμόζει προκειμένου να λάβει την απόφασή του επί σχεδίου ενισχύσεως αποτελούντος το αντικείμενο επίσημης διαδικασίας εξετάσεως που δεν έχει εισέτι περατωθεί. Αυτή η άμεση εφαρμογή διαπνέεται από τις διατάξεις του άρθρου 254, παράγραφος 2, ΕΚ, σχετικά με τη θέση σε ισχύ των κανονισμών και των οδηγιών του Συμβουλίου και της Επιτροπής, και τηρεί την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης η οποία, όπως

και η αρχή της ασφάλειας του δικαίου, αφορά καταστάσεις που έχουν ήδη δημιουργηθεί και όχι μια προσωρινή κατάσταση, όπως αυτή κράτους μέλους έχοντος γνωστοποιήσει στην Επιτροπή σχέδιο νέας ενισχύσεως και αναμενόμενος το αποτέλεσμα της εξέτασής της.

(βλ. σκέψεις 137-139)

9. Η εφαρμογή των κοινοτικών διατάξεων σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος εξαρτάται από τον σκοπό της επενδύσεως για την οποία ζητείται η έγκριση μέτρου ενισχύσεως. Έτσι, το πλαίσιο του 2001, που είναι εν προκειμένω όμοιο με το πλαίσιο του 1994, μνημονεύει τις επενδύσεις που προορίζονται για τη μείωση ή την εξάλειψη ρυπάνσεως ή οχλήσεων ή για την προσαρμογή μεθόδων παραγωγής, ενώ διευκρινίζεται ότι μόνον το συνδεδεμένο με την προστασία του περιβάλλοντος συμπληρωματικό κόστος επενδύσεως είναι επιλέξιμο για χορήγηση ενισχύσεως. Η επιλεξιμότητα, όσον αφορά μέτρο ενισχύσεως για την προστασία του περιβάλλοντος, μιας επενδύσεως ικανοποιούσας κυρίως οικονομικούς στόχους προϋποθέτει ότι οι στόχοι αυτοί δεν αρκούν, από μόνοι τους, για να δικαιολογήσουν την επένδυση υπό την επιλεγεύσα μορφή.

Πράγματι, από την οικονομία του πλαισίου του 2001, που είναι εν προκειμένω όμοια προς αυτήν του πλαισίου του

1994, προκύπτει ότι δεν είναι επιλέξιμη για ενίσχυση κάθε επένδυση με την οποία προσαρμόζεται μια εγκατάσταση σε νέα, υποχρεωτικά ή προαιρετικά, εθνικά ή κοινοτικά, πρότυπα, η οποία υπερβαίνει τέτοια πρότυπα ή πραγματοποιείται χωρίς τη λήψη υπόψη οποιουδήποτε προτύπου, αλλά μόνον η επένδυση της οποίας αυτό τούτο το αντικείμενο είναι το σχετικό περιβαλλοντικό αποτέλεσμα. Στερείται επομένως συνεπειών ότι μια επένδυση επιτυγχάνει βελτιώσεις από την άποψη της προστασίας του περιβάλλοντος, και δη από την άποψη της προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων. Βεβαίως, είναι δυνατόν ένα σχέδιο να σκοπεί ταυτόχρονα και στη βελτίωση της οικονομικής παραγωγικότητας και στην προστασία του περιβάλλοντος, πλην όμως η ύπαρξη αυτού του δευτέρου στόχου δεν μπορεί να συνάγεται από την απλή διαπίστωση ότι ο νέος εξοπλισμός έχει λιγότερο αρνητικό για το περιβάλλον αντίκτυπο απ' ό,τι ο παλαιός, πράγμα που μπορεί να αποτελέσει απλή παράπλευρη συνέπεια τεχνο-

λογικής αλλαγής με οικονομικό αντικείμενο ή με σκοπό την ανανέωση φθαρμένων υλικών. Προκειμένου να καταστεί δυνατό να γίνει, σε παρόμοια περίπτωση, δεκτή η ύπαρξη μερικώς περιβαλλοντικού αντικειμένου όσον αφορά μια τυχούσα ενισχύσεως επένδυση, πρέπει να μπορεί να αποδειχθεί ότι το ίδιο οικονομικό αποτέλεσμα ήταν δυνατό να επιτευχθεί με λιγότερο δαπανηρό αλλά περισσότερο επιζήμιο για το περιβάλλον εξοπλισμό.

Επομένως, η επίλυση της διαφοράς δεν εξαρτάται από το αν με την επένδυση επιτυγχάνονται βελτιώσεις περιβαλλοντικού χαρακτήρα ή αν αυτή υπερβαίνει τα υφιστάμενα περιβαλλοντικά όρια, αλλά, πρωτίστως, από το αν η εν λόγω επένδυση πραγματοποιήθηκε με σκοπό την επίτευξη τέτοιων βελτιώσεων.

(βλ. σκέψεις 147-152)